

A kockázati tőke törvény politikai marketing szemszögből*

1998. március 16-án az Országgyűlés csaknem egyhangúlag megszavazta a kockázati tőkebefektetésekről, kockázati tőketársaságokról, valamint kockázati tőke alapokról szóló 1998. évi XXXIV. törvényt, röviden a kockázati tőke törvényt, amely 1998. június 16-án lépett hatályba. Létrejött számos figyelemre méltó elemet tartalmaz és hasznos tanulságokkal szolgálhat a politikai marketing vonatkozásában is.

Jellemző, sajátos pálya

Sajátos fejlődési útjainkra és az azokat övező viszonyainkra is jellemző lehet az a pálya, amelyet e törvény befutott. Az Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság végezte el – kiválóan – a feladat egyik legnehezebb és legfontosabb részét, a törvény gazdasági koncepciójának szakmai megalapozását. Kimagasló teljesítményük nélkül a törvény valószínűleg meg sem születhetett volna. Az OMFVB már 1989-ben kidolgozott egy kormány előterjesztést egy kockázati tőke törvény megalkotására a műszaki-gazdasági fejlődés és az annak kedvező szabályozási és gazdasági környezet létrehozásának előmozdítása érdekében, és az abban foglaltak – az azóta eltelt változások hatását leszámítva – szakmailag ma is tökéletesen helytállóak. Mégis, eddig tartott, hogy a törvény létrejöjjön.

Rosszul választott felvezetés

Valójában a törvény megalkotásának 1996-os/újra/indítása nem volt igazán jó. Annak létrehozását olyan összefüggések közé helyezte, amelyek vele szemben megalapozatlan és be nem teljesíthető elvárásoknak és reményeknek adhattak tápot, ami – ha így marad – szükségképpen csalódásra és konfliktusra vezetett volna.

* A Pénzügyi Szemle 1999. áprilisi számában megjelent cikknek a szerző által módosított változata, a Pénzügyi Szemle engedélyével.

Akkor is a gazdaságpolitikánk egyik elvitathatatlan és nélkülözhetetlen sarokpontja volt, hogy nagy szükség van olyan intézkedésekre, amelyek jelentős mértékben javítják a kis- és középvállalkozások létrejöttének, működésének és fejlődésének lehetőségeit és feltételeit. Nyilvánvaló volt az is, hogy a kis- és középvállalkozások, amelyek a gazdaság szereplőinek számban túlnyomó hányadát alkották, igen erőteljesen igénylik a helyzetük javítását szolgáló kormányzati lépéseket. Nincsenek hiteles információink arról, milyen szakmai és/vagy politikai megfontolások alapján történt, de tény, hogy a törvény megalkotása egy ponton annak az intézkedéscsomagnak a részévé vált, amelynek kinyilvánított rendeltetése a kis- és középvállalkozások fejlesztésének előmozdítása volt. A kormány a kis- és középvállalkozások fejlesztésének koncepciójára vonatkozó 2146/1996. (VI. 13.) Korm. határozatában intézkedett arról, hogy „fel kell gyorsítani a kockázati tőketársaságok működését szabályozó törvény kidolgozását, valamint a kockázati tőketársaságok megerősödésének előmozdítására meg kell vizsgálni, hogy mennyiben indokolt a kockázati tőke befektetésből származó tőkenyereség adómentesítése, illetve a tőkeveszteség tőkenövekményből vagy jövedelemből való leírasi lehetőségének biztosítása.”

A határozat e részének szövegekörnyezete is azt a képzetet erősítette, hogy a kockázati tőkének a törvény által előmozdítandó tevékenysége jelentős előrelépést hozhat a kis- és középvállalkozások finanszírozási helyzetének javításában. Ezt sugallta a felvezető mondata: „A Kormány a kis- és középvállalkozások fejlődésének támogatása érdekében a következő határozatot hozza:...”

A veszélyt itt az jelentette, hogy ez a felvezetés eleve csalatkozásra ítélt reményeknek ad tápot. Olyan várakozásokat ébreszthetett, amelyek kielégítésére a törvény eleve alkalmatlan, ezért azok elkerülhetetlenül csakis csalódással zárulhatnak és ez erős ellenérzéseket kelthet. Bármilyen erőteljes és hatásos ösztönzést adunk is a kockázati tőkének, semmiképpen sem várható tőle, hogy megoldja, vagy akárcsak széles körben számottevő mértékben enyhíti e vállalkozások egzisztenciális problémáit, finanszírozáshoz jutási ne-

hézsegeit. A kockázati tőke első-
sorban a nagy növekedési ké-
pességű középvállalkozásokba
fektet be, a legújabb tendenciák
szerint pedig külföldön az ösz-
szes befektetéseinek mintegy fe-
le különböző kivásárlási konst-
rukciók finanszírozásába megy.¹
Azok a vállalkozások, amelyek
az adottságaik folytán esélyt él-
vezhetnek arra, hogy a kockázati
tőkének befektetési célpontul
szolgáljanak, a kis- és közép-
vállalkozások populációjának
legfeljebb csupán ezrelékeit tes-
zik ki.²

Egyértelműen okos és ügyes
volt viszont, ahogyan megtört-
ént ennek a hibának a korrigálá-
sa.

Interaktív kapcsolatban...

A kidolgozók törekedtek arra, hogy a tervezést a maj-
dani befogadó környezettel, de legalább is annak
meghatározó/nak tekintett/ részével interaktív kap-
csolatban, a velük való módszeres véleménycserére tá-
maszkodva végezzék. Ennek megfelelően, a törvény
tervezetének kimunkálását végző munkacsoport a '*hi-
vatal*', azaz a kidolgozásért felelős Pénzügyminisztéri-
um teljes egyetértésével és támogatásával kezdettől
fogva a műhelymunka fontos részeként kezelte a véle-
ménycseréket, konzultációkat. Ezek eszközül szolgál-
tak arra, hogy a tervezésbe bevonjanak a témában já-
ratos szakembereket, úgyszintén a gazdaság érdekelt
szereplőinek képviselőit és így erősítsék annak szak-
mai bázisát, feltárják a tervezet és a mögötte álló kon-
cepció esetleges hibáit, gyengeségeit, segítsenek kiala-
kítani azt a szabályozást, amely a különböző érdekelt
felek igényeit az adott feltételek és körülmények kö-
zött megvalósítható optimális mértékben kielégíti. Az

1 Jellegzetes példái ennek azok az ügyletek, amelyeknél egy céget,
vagy önálló ill. önállósítható üzemszert annak vezetői megvásá-
rolnak, továbbá ahol céget vagy üzemszert kívülről jövők vásárol-
nak fel a kockázati tőke segítségével.

2 Más kérdés, hogy tevékenységének kedvező hatásai a kis- és kö-
zép-vállalkozások sokkal szélesebb körére is kiterjedhetnek annak
köszönhetően, hogy ez utóbbiak a kockázati tőke közreműködésé-
vel megerősödő vállalkozásokhoz fűződő gazdasági kapcsolatok-
ban megnyíló új lehetőségek – így az azoknak történő beszállítás –,
valamint a gazdaság élénkülése és erősödése révén élvezhetik en-
nek kedvező előnyeit.

A veszélyt itt az jelentette, hogy
olyan várakozásokat ébreszthetett,
amelyek kielégítésére a törvény
eleve alkalmatlan, ezért azok
elkerülhetetlenül csakis csalódással
zárulhatnak és ez erős
ellenérzéseket kelthet.

Az alapvető cél tehát az volt, hogy
szakmailag jó törvény születik,
ebben az esetben pedig az a jó
törvény, amely az adott feltételek
között a lehető legjobban szolgálja
a kívánt gazdasági cél elérését.

alapvető cél tehát az volt, hogy
szakmailag jó törvény szület-
sék, ebben az esetben pedig az a
jó törvény, amely az adott felté-
telek között a lehető legjobban
szolgálja a kívánt gazdasági cél
elérését.

A konzultációk további,
nem kevésbé fontos célja volt,
hogy segítsék a befogadók, de
legalább is azok között bizonyos
véleményvezérek ráhangolását a 'terméket', azaz a tör-
vénytervezetet illetően kedvező
vélemény kialakítására és ezzel
előmozdítsák annak majdani el-
fogadtatását. Ez arra a feltevés-
re támaszkodott, hogy azok,
akiket a munkába így bevontak,
jobban a magukénak érzik, de
legalább is kevesebb szemben-
állással kezelik azt a tervezetet,
amelynek kidolgozásához a vé-
leményüket kikérték, és ahol

betekintést kaptak azokba a meghatározó tényezőkbé
és megfontolásokba, amelyek mentén a tervezet kiala-
kult. Mindezzel a kidolgozók szándéka szerint a mű-
helymunkában befolyásoló szerepet kapott a marke-
ting-koncepció érvényesülésének két fő eleme, az al-
kalmazkodás – azaz a célközönség véleményének fi-
gyelembe vétele –, valamint a meggyőzés. Az viszont
más nézőpont és érdekeltég kérdése, hogy ki hogyan
ítéli meg ezek teljesülését, a törvénytervezet kidolgo-
zását hajtó törekvések szakmai és politikai tartalmát és
mindezzel, hogy a törvény jól szolgálja-e a nemzetgaz-
daság, végső soron a nemzet érdekeit.

Ügyes kifordulás

A konzultációk azt is érezhetővé tették, hogy milyen
elvárások tapadnak a leendő törvényhez, amelynek a
fentebb vázoltak szerint kinyilvánított rendeltetése
volt a kis- és középvállalkozások helyzetének javítása,
s főként milyen veszélyeket rejtenek magukban a fél-
reértések, a várható kedvező hatást illető téves várako-
zások. Ezek felismerése a párbeszédnek különösen fon-
tos hozadéka volt. Ezeket az illúziókat el kellett oszlat-
ni, hiszen a dolog természetéből következik – és ezért
változtathatatlan tény –, hogy bármit is teszünk, a koc-
kázati tőke aktivitásának növelése nem hozhat áttörést
e vállalkozások helyzetének javításában. A munkacso-
port a '*hivatal*' egyetértésével gyorsan és jól reagált:
nyíltan és nagyon világosan rámutattak, hogy mit le-
het és mit nem szabad várni a törvényről, és ezeket a

Ha valamely kockázati tőke cég nem képes bizalmat kelteni maga iránt a pénztulajdonosok körében, vagy elveszíti a már meglévő bizalmat, akkor nem tud megtakarításokat gyűjteni, és ezzel előbb-utóbb kiesik a piacról. Erre mondható, hogy az ő baja, nyugodjék békében.

Ha igaz lenne a tétel, hogy gazdaságunkból hiányzik a tőke, akkor a megoldás valóban abban állana, hogy több pénzt kell ide vonzani. A valóság azonban más.

Mindebben számolni kell azzal is, hogy a közbizalom igen kényes és sérülékeny. Különösen addig, amíg a közvéleményben nem alakul ki tapasztalatokra és helytálló ismeretekre támaszkodó valós kép az iparágról, az iránta megnyilvánuló közbizalomnak sokat árthat minden olyan zajos jelenség, amely azt viszi a nyilvánosság elé, hogy az ide befektetők, vagy a kockázati tőkét befogadó vállalkozások megcsalottnak érzik magukat. Ezen az sem változtat, ha a szóban forgó piaci szereplők a maguk hibájának vagy felkészületlenségének estek áldozatul.

A félrevezető kilindulás további veszélyei

A törvénytervezet kidolgozóinak kommunikációs munkája gyakorlatilag teljesen érintetlenül hagyott ugyanakkor egy másik, ugyancsak nagyon zavaró tévhitet, és ezzel a hamis illúziók, az eleve kudarcra ítélt remények keltésének veszélye más vonatkozásban is az előtérbe nyomakodott.

Állandóan felpanaszolt, és jogosan a közérdeklődés homlokterében lévő problémánk, hogy vállalkozásaink igen nagy hányada tőkehiánnyal küszködik és nem képes hozzájutni a számára szükséges külső finanszírozáshoz. Ez óhatatlanul igen súlyos gazdasági következményeket von maga után. A tőkehiányos vállalkozások jelentős hányada nem képes a tartós fennmaradásukat biztosító teljesítményre, még kevésbé a versenyképességük megőrzéséhez elengedhetetlen alkalmazkodásra és fejlesztésekre. Ez lehetlenné teszi őket és jelentős mértékben rontja nemzetgazdaságunk teljesítő-, alkalmazkodó- és megújuló képességét is. Mindez kétségtelenül igaz, a tőkehiány problémája valóban súlyosan nyomasztja vállalkozásaink széles körét, és velük egész gazdaságunkat. Aligha helytálló viszont az az ugyancsak gyakran a közgondolkodás előtérbe nyomuló állítás, amely szerint mindezen bajok oka, hogy gazdaságunkban általános a tőkehiány. Ebben éppen az a veszedelmes, hogy minden valószínűség szerint tévútra vezet: hibásan jelöli ki e problémák valódi okait, és ezzel arra indít, hogy ott keressük azok megoldását, ahol az nem található meg. Ha igaz lenne a tétel, hogy gazdaságunkból hiányzik a tőke és a tőkehiányos vállalkozások ezért nem tudnak finanszírozáshoz jutni, akkor a megoldás valóban abban

tényeket a sajtó útján is a nagyközönség elé tárták. Ez nem volt kockázatok és veszteségek nélkül való, hiszen nyilvánvalóan sokaknak okozhatott csalódást, reményeket foszlatott szét, vélt esélyeket törölt el. Másrészt talán még olyanok is lehetnek, akik úgy érezték, hogy ezzel a törvény jelentősen veszített a politikai vonzerejéből. Kétség sem férhet azonban ahhoz, hogy veszélyes következményekkel terhes hiba lett volna hallgatni erről, és a politikai marketing nézőpontjából is az egyetlen helyes út volt leszerelni az alaptalan várakozásokat.

A közbizalom megóvása

A tervezés a kezdet kezdetétől helyesen ismerte fel annak alapvető jelentőségét, hogy az egész törvényi szabályozás a közbizalom megóvását kezelje az egyik központi prioritásként. Ennek megfelelően a szabályoknak lehetőleg ki kellett zárniuk annak veszélyét, hogy a kockázati tőke magyarországi tevékenységében olyan visszasságok – netán botrányok – jelenjenek meg, amelyek erős bizalmatlanságot kelthetnek iránta. A cél ebben természetesen nem az, hogy valamely kockázati tőke céget megvédjünk a saját helytelen magatartásának reá nézve kedvezőtlen következményeitől. Azt kell megfelelő szabályok alkalmazásával kivédeni, hogy akár vélt, akár valós okok folytán a piacon erős visszhangot keltő problémák jelenjenek meg, és ezek az e területen még járatlan piaci szereplőkből olyan reagálásokat váltsanak ki, amely lehetlenné teszi, hogy a kockázati tőke iparág betöltse a nemzetgazdaság számára hasznos szerepét. Példa erre: ha valamely kockázati tőke cég bármely ok folytán nem képes bizalmat kelteni maga iránt a pénztulajdonosok körében, vagy elveszíti a már meglévő bizalmat, akkor nem tud megtakarításokat gyűjteni, és ezzel előbb-utóbb kiesik a piacról. Erre mondható, hogy az ő baja, nyugodjék békében. Ha viszont a kockázati tőke iparág, vagy annak jelentős hányada kerül ilyen helyzetbe, akkor az iparág nem tudja betölteni a vállalkozásokat finanszírozó szerepét, és ezzel a vállalkozások esnek el attól a lehetőségtől, hogy a kockázati tőke útján tőkéhez jussanak. Ha ez megtörténik, az már legalább annyira sújtja a vállalkozásokat, mint a kockázati tőkét, és így a nemzetgazdaságnak okozhat kárt.

állana, hogy több pénzt kell ide vonzani. A valóság azonban más. Még csak nem is abban ragadható meg, hogy a működő tőke kínálata lenne számottevően kisebb a keresletnél. Már régóta sejthető, sőt tudható, hogy a pontos diagnózis, és vele a finanszírozáshoz jutási nehézségek valódi okozója nem a tőke tényleges hiánya, hanem sokkal inkább abban áll, hogy a tőkét kereső vállalkozások igen jelentős hányada nem képes megfelelni azoknak a követelményeknek, amelyekhez a pénztulajdonosok, ill. az azok pénzével dolgozó pénz- és tőkepiaci közvetítők kötik – a maguk érdekei szerint teljesen jogosan – a hitelek nyújtását, illetve a vállalkozásokba történő befektetést. E tény keserű voltát az sem enyhíti, hogy csaknem minden ország, s köztük a fejlődésnek nálunk előkelőbb fokán állók is, többé-kevésbé ugyanezzel a problémával néz szembe. Valójában pénz van, amennyi csak kell, csak legyenek vállalkozások, amelyekbe a pénztulajdonosoknak megéri azt befektetniük.

A jelek azt mutatják, hogy a világgazdaságban a kockázati tőke iparágat korántsem a tőkehiány jellemzi, hanem ellenkezőleg, jelenleg éppen azzal a problémával küzd, hogy hogyan találjon megfelelő befektetési lehetőségeket az újonnan felhalmozott forrásokhoz. A nemzetközi tőkemozgás liberalizálásával már az sem jelenthet akadályt, hogyan lépheti át a befektetési lehetőségeket kutató tőke az országhatárokat. A pénz valóban oda áramlik, ahol elegendően nagy hozamot kínálnak érte a tulajdonosainak ill. a közvetítőinek, és ahol a befektetése nem ígérkezik túlzottan kockázatosnak. A kockázati tőke befektetés azonban mindenütt a világon szigorú megtérülési elvárások mentén történik. A kockázati tőkések ezen ha akarnának sem változtathatnának, éppen ezért nagyon erősen megválogatják, hogy mely vállalkozásokba érdemes befektetniük. A tőkét keresők nagy hányada azért nem tud tőlük pénzhez jutni, mert nem képes megfelelni a követelményeiknek.

Ez tehát egészen más helyzet, amely a problémák ennek megfelelő kezelését kívánna. Szembe kell tehát néznünk azzal a ténnyel, és szembesíteni

kellene vele a tőkét kereső vállalkozásokat is, hogy bármilyen jó legyen is ez a törvény, bármennyi ösztönzést ad – természetesen a gazdasági ésszerűség keretei között maradva – a kockázati tőkének arra, hogy ígéretes vállalkozásokba befektessen és azokat ezzel kedvezőbb növekedési lehetőségekhez juttassa, ez csak azokat a vállalkozásokat segítheti tőkéhez jutáshoz, amelyek valóban ígéretes mértékben rendelkeznek a gyors növekedés képességét hordozó adottságokkal. Ők a kis- és középvállalkozások populációjának az a bizonyos, fentebb említett néhány ezreléke. A rásegítés állami eszközeinek ésszerű alkalmazásával annyit érhetünk el, hogy valamelyest bővüljön azoknak a vállalkozásoknak a köre, amelyeket a kockázati tőke befektetésre még elfogadhatónak talál, ilyen módon azonban semmiképpen sem lehet helyzetbe hozni azokat, amelyek adottságaik szerint alkalmatlanok a kockázati finanszírozás követelményeinek való megfelelésre.

Feltehetően célszerű lett volna a törvény bevezetését szolgáló kommunikációs munkában az itt vázoltakat mindenki számára nyilvánvalóvá tenni, megmutatva, hogy hol kell és hol nem szabad keresni e nehézségek okait és azok orvoslását.

Már régóta sejthető, sőt tudható, hogy a pontos diagnózis, és vele a finanszírozáshoz jutási nehézségek valódi okozója, hogy a tőkét kereső vállalkozások igen jelentős hányada nem képes megfelelni azoknak a követelményeknek, amelyekhez a pénztulajdonosok kötik a hitelek nyújtását, illetve a vállalkozásokba történő befektetést.

A nemzetközi tőkemozgás liberalizálásával már az sem jelenthet akadályt, hogyan lépheti át a befektetési lehetőségeket kutató tőke az országhatárokat.

A tőkét keresők nagy hányada azért nem tud tőlük pénzhez jutni, mert nem képes megfelelni a követelményeiknek.

Mit vár a befektető?

Mielőbb világossá kellene tennünk, hogy csaknem kizárólag egyetlen kritériumtól függ, vajon valamely vállalkozás képes-e tőkebefektetést kapni: nevezetesen attól, hogy az milyen megtérülést tud biztosítani a befektetőnek, tehát érdemes-e oda befektetni. Ez ma ugyanúgy aktuális, mint a törvény bevezetésekor. Így szertefoszlanának mindazok az illúziók és öngazolások, hogy a gazdaságban benne van a fejlődés, a növekedés képessége, csak az átkos tőkehiány, vagy éppen a rút és kapzsi pénzvilág szűkmarkúsága akadályozza annak kibontakozását. Ez valóban fájdalmas, de minden bizonnyal jótékony hatású megrázkódtatással járna. Ha kellemetlen is, a felfelé vezető út megtalálásához szembe kell néznünk azzal a ténnyel, hogy a fejlődési/növekedési problémáink gyökere nem abban áll, hogy nincs elegendő felhalmozott megtakarítás a /világ/gazdaság-

ban és ezért nem jut tőke a vállalkozásainknak, hanem hogy viszonylag kevés az olyan vállalkozás, amely képes megfelelni a befektetők elvárásainak. A magyarázat – és a kiút nyitja – pedig aligha kereshető egyszerűen abban, hogy túlságosan magasak a befektetők elvárásai. Olyan helyzet a kockázati tőkéseknek – és általában a pénztulajdonosoknak – sem jó, ha a felhalmozott megtakarításokat nem tudják befektetni, hiszen a ládafiában heverő pénz csak veszteséget termel a tulajdonosának. A vállalkozásoknak viszont más befektetési lehetőségekkel kell versenyezniük a tőkéért. Mindez arra a következtetésre vezet, hogy ha egy vállalkozás nem képes hozzájutni a fejlődéséhez, növekedéséhez szükséges tőkéhez, akkor ennek okait elsősorban magában a vállalkozásban kell keresni, másodsorban pedig abban, vajon a gazdasági környezet – és különösen az azt nagy mértékben meghatározó jogi-, adminisztratív- és pénzügyi szabályozás – nem akadályozza-e szükségtelen módon vagy mértékben a vállalkozások tevékenységét, valamint hogy az ország politikai-társadalmi-gazdasági viszonyai és tendenciái nem riasztják-e el a befektetőket. Ez minden országra egyaránt érvényes, így reánk is. Mindebben pedig felismerhetjük országmarketingünk egy eddigi mulasztását is: elmulasztottuk szakszerű kommunikációs munkával felmutatni országnak-világnak, hogy ezért is kellett a törvény: hogy a szabályozási környezet a lehetőségek keretei között kedvező legyen a kockázati tőke befektetők számára, segítse az olyan feltételek kialakulását, amelyek közt érdemes kockázati tőkét ide hozni, és ennek köszönhetően javítsa a jó vállalkozásaink kockázati tőkéhez jutásának esélyeit. Emellett nem csekély közéleti – és politikai – jelentősége lehet annak is, hogy rendezett keretek között lehessen közösségi erőforrásokat felhasználni a kockázati tőke vállalkozás fejlesztő tevékenységének előmozdítására.

Vesztett csata, elszalasztott lehetőség

A törvény gazdasági tartalmának kialakításában szalasztottunk el lehetőséget és annak hiánya valószínűleg nagyon is fájni fog.

A rásegítés állami eszközeinek ésszerű alkalmazásával annyit érhetünk el, hogy valamelyest bővüljön azoknak a vállalkozásoknak a köre, amelyeket a kockázati tőke befektetésre még elfogadhatónak talál.

A történetek felidéztek Machiavellinek, a hatalomgyakorlás mindmáig kimagasló technikusának örökbecsű tételét: *»Nincs nehezebb, bizonytalanabb kimenetelű és veszélyekkel terhesebb vállalkozás, mint új szabályok bevezetése. Az újtónak harcos ellensége mindenki, aki a régi szabályok hasznélvezője, és csak langyos támogatást kap azoktól, akik hasznot húzhatnak a változásból.«*

mi szerepvállalás eszközei. Talán sohasem volt helyzet, hogy éppen a Pénzügyminisztérium szakemberei voltak azok, akik példás belátással támogatták ezeknek az eszközöknek az alkalmazását. Azonban ahogy ez a koncepció ismertté vált, azt a kidolgozóival együtt rögtön pergőtűz alá vették, és mind azt, mind a kidolgozóit a széles nyilvánosság előtt nagyon is kemény és következetes támadások érték. E támadások kezdettől nagyon hangsúlyosan kétségbe vonták, hogy szakmailag elfogadható vagy akárcsak megalapozott lenne a tervezett ösztönző és rásegítő eszközök alkalmazása. A történetek óhatatlanul is felidéztek Niccolò Machiavellinek, a hatalomgyakorlás mindmáig kimagasló technikusának örökbecsű tételét: *„Nincs nehezebb, bizonytalanabb kimenetelű és veszélyekkel terhesebb vállalkozás, mint új szabályok bevezetése. Az újtónak harcos ellensége mindenki, aki a régi szabályok hasznélvezője, és csak langyos támogatást kap azoktól, akik hasznot húzhatnak a változásból.”* Napoleon Buonaparte ezekhez a következő, meglehetősen hetyke megjegyzéseket fűzte: Az újítások ellenségeit illetően: *„le tudnám állítani őket”*. A langyos támogatókhoz: *„Nem tudja a jóember, hogyan kell szert tenni harcos támogatókra...”*. Hogy ez a gyakorlatban mennyire nem könnyű, arról a Császárnak volt

ideje gondolkodni Szent Ilona szigetén. (Machiavelli: A fejedelem. Napoleon jegyzeteivel. Espasa-Calpe Kiadó, Madrid.)

A kidolgozók és mögöttük a 'hivatal' az ellentáborból a sajtó nyilvánossága útján is megkapták az alkalomhoz illő bélyegeket – téves, kártékony, az állami túlhatalom eszköze, a korrupció melegágya -, mellettük viszont nem sorakozott fel olyan támogatás, amely ezt ellensúlyozta volna. E kommunikációs ostrom nyomán az adófizetők pénzének helyes felhasználásáért felelős hivatal képviselőiként aligha maradt más választásuk, mint visszavonni e javaslatok nagy részét. Meglátjuk, mire lesz elég, ami maradt. Az elkövetkező egy-két év során a mindennapok gyakorlata mutatja majd meg, vajon a törvény jelenlegi tartalmával, a megmaradt ösztönző és rásegítő eszközeivel valójában mennyire alkalmas arra, hogy betöltse a tőle várt szerepet, mennyiben képes hathatósan szolgálni vállalkozásaink és velük gazdaságunk megerősödését, és ártanak-e ennek számottevően azok a horpadások, amelyeket az ide vezető úton elszenvedett. Már ma legalább is meggondolkodtató azonban, hogy mindama kedvező fejleményből, amelyek létrejöttét a törvénytől vártuk, eddig nem sok valósult meg. A kockázati tőke iparág nálunk működő szereplői ugyan örvendetesen bővítik tevékenységüket, ami mindannyiunknak jó, ebben azonban a törvénynek nincs szerepe, még kevésbé érdeme. Ezzel szemben, jóllehet a törvény már csaknem egy éve hatályba lépett, eddig mindössze egyetlen cég jelentkezett, amely annak keretei közt kíván kockázati tőke alapkezelő tevékenységet folytatni. Bármilyen józanok és óvatosak vagyunk is, sokaknak megfordulhat a fejében, hogy vajúdtak a hegyek és szültek egy egeret.

Érdekek harca

Érdemes rögtön leszögeznünk: tény, hogy a törvény létrejöttének útját valóban heves és helyenként igen éles viták dúlták és ellene igen erős támadások feszültek, azonban kétség sem férhet ahhoz, hogy itt senkiben sem az ártó szándék munkált.

A vita, amely kétségbe vonta még a törvény létjogosultságát is és erőteljesen rányomta a bélyegét annak létrejöttére, semmiképpen sem volt politikai indíttatású. Jóllehet a támadások jelentős részét kifejezetten szakmai alapokon nyugvó ellenvetésként vonultatták fel, valójá-

ban, a meghatározó indítékokat tekintve itt még csak nem is szakmai nézetek csatáztak. A törvény létrehozása körül kialakult ellentét mindkét oldalán az érdekek adták a hajtóerőt. A kormányzat és maguk a kidolgozók a gazdaság megerősítésének, a vállalkozások élénkítésének és teljesítő képességük javításának eszközét látták benne, és ezt az álláspontot támasztották alá számos fejlett ország e téren elért eredményei és tapasztalatai. A másik oldalt tekintve, egyértelműnek mutatkozik, hogy a piaci szereplők egy része úgy ítélte, hogy azok a hatások, amelyek létrehozása céljával a törvény születik, nem felelnek meg az érdekeiknek, és igyekeztek ennek megfelelően befolyásolni a dolgok menetét, a születőben lévő törvény sorsát. Ez semmiképpen sem róható fel nekik, hiszen nemcsak hogy minden joguk megvolt rá, de valójában akár kötelességüknek is tekinthették, hogy kiálljanak a számukra kedvezőtlennek ígérkező fejlemények ellen. Kötelességüknek abban az értelemben, hogy tartoznak mindazoknak, akik a pénzüket az ő vállalkozásukba fektették, hogy minden törvényes és korrekt eszközzel érvényesíteni igyekezzenek a vállalkozás érdekeit. Ki vitathatná, hogy jelentős részben erről szól, így működik a gazdasági élet...

Furcsa ötközet

A törvény ellenzői törekvéseik megvalósítására kiválóan felhasználták a politikai marketing eszközeit.

Aki figyelemmel kísérte a történéseket, azt láthatta, hogy bizonyos erők módszeresen, remek kommunikációs technikával, szervezettséggel és annak megfelelően nagy meggyőző erővel azt az álláspontot igyekeztek érvényre juttatni a közvéleményben, valamint – részben a közvélemény útján, részben közvetlenül – a törvényalkotásban szerepet játszó döntéshozókban,

hogy erre a törvényre valójában nincs is szükség, ha pedig ennek ellenére mégis létrehozzák, úgy semmiképpen sem szabad azt a javasolt tartalommal megalkotni. Az ezt az álláspontot hirdető, ill. erősítő megnyilatkozások előadásmódja jelentékenyen növelte az üzenet súlyát: az érződött ki belőle, hogy olyanok állanak e vélemény mögött, akiknek hitelességét egyaránt adja az elvitathatatlan szakmai felkészültségük, valamint a gazdaságban betöltött szerepük fontossága, tehát akiknek a véleményére nekünk mindkét okon valóban nagyon is oda

Az ellenzők a maguk szempontjail szerint kiválóan tették a dolgukat, mintaszerűen megvalósított, tankönyvbe illő bemutatót kaptunk abból, hogyan lehet a nyilvánosságot felhasználni – a maguk nemében egyáltalán nem tisztátalan eszközökkel – a közvélemény, vagy a közvélemény látszatának formálására, és nyomás gyakorlására.

Aligha kétséges, hogy ezt a kommunikációs csatát a törvénnyel szembenállók nyerték meg – kifejezetten a politikai marketing terén kifejtett teljesítményeket tekintve talán nem is érdemtelenül.

tőke elnevezést. Ez valószínűleg hosszán ható, kedvezőtlen következményekkel terhes komoly tévedés volt. A sajtó megnyilvánulásai igen hamar világossá tették – legalább is annak, aki figyelmet fordított a politikai marketing vonatkozásokra is –, hogy a kockázati tőke kifejezés félrevezető, hiszen a kockázatvállalást állítja előtérbe, és ezzel elfedi azt az alapvető jelentőségű ténytet, hogy e sajátos piaci szereplő üzleti tevékeny-

kell figyelniük. Vitathatatlan, hogy az ellenzők a maguk szempontjai szerint kiválóan tették a dolgukat, mintaszerűen megvalósított, tankönyvbe illő bemutatót kaptunk abból, hogyan lehet a nyilvánosságot felhasználni – a maguk nemében egyáltalán nem tisztátalan eszközökkel – a közvélemény, vagy a közvélemény látszatának formálására, és nyomás gyakorlására, hogyan kell ügyesen és főként sikeresen kiaknázni a politikai marketingben rejlő lehetőségeket.

Kérdés, vajon hasonlóképpen jó volt-e az a kommunikációs stratégia, amelyet a törvény létrehozói alkalmaztak. Annak, aki figyelemmel kísérte e kommunikációs csatát, valószínűleg úgy tűnt, hogy ez az oldal mintha túlságosan is visszafogott magatartást mutatott volna, mintha nem igazán törekedett volna arra, hogy a közvéleménnyel megismertesse és főként elfogadtassa az álláspontját, a tervezett törvényben megtestesülő törekvéseit. Nem érződött, hogy ez az oldal kellő mértékben törekedett volna arra, hogy a törvény útját a politikai marketing eszközeivel is megalapozza. Úgy látszott, mintha meglehetősen passzív lenne a kritikák fogadásában és a közvélemény ezzel kapcsolatos befolyásolásában és nem kívánna ebben a kommunikáció eszközeinek erőteljesebb alkalmazásához folyamodni. Természetesen lehet a dolognak olyan olvasata is, hogy ez az oldal abban a biztos meggyőződésben tette a dolgát, hogy a törvényben megjelenő indítékok önmagukért beszélnek, és világosan bizonyítják annak szükséges és főként a nemzetgazdaság számára hasznos voltát. Bizonyos körülmények között ez a feltevés talán még célravezető is lehetett volna – legalább részben –, de csak akkor, ha a társadalom jelentős és főként mértékadó része pontosan ismeri a kockázati tőke gazdasági szerepét, és rávezetés nélkül is megérti, hogy miért kedvezőek a számára azok az intézkedések, amelyek a kockázati tőkét nagyobb aktivitásra ösztönzik. Eléggé nyilvánvalónak tűnik, hogy itt és most ez nem működött. Aligha kétséges, hogy ezt a kommunikációs csatát a törvénnyel szembenállók nyerték meg – kifejezetten a politikai marketing terén kifejtett teljesítményeket tekintve talán nem is érdemtelenül.

ségére azért van szükségünk, mert annak a lényege a vállalkozások fejlesztése, nem pedig maga a kockázatvállalás. Valószínűleg sokkal inkább oda kellett volna figyelni arra, hogy nem a törvénnyel szembeni ellenállás, hanem a dolog teljes félreértése nyilvánult meg az olyan újságcikk címekben, mint „Támogatás a rizikónak”, vagy éppen abban, hogy a törvény rendeltetésének megértésére törekvő cikkeknel is rendszeresen olyan illusztrációk jelentek meg, mint a dobókocka. A törvény útját megalapozó politikai marketing munkának minden bizonnyal sokkal hangsúlyosabban fel kellett volna mutatnia a közvélemény, és végső soron szintűgy a politikai erők számára, hogy az nem a kockázatvállalási hajlandóság erősítését hivatott szolgálni, még csak nem is a kockázati tőkéseket, hanem a vállalkozások és rajtuk keresztül a nemzetgazdaság érdekeit. A 'kockázati' jelzőről máig sem vált le annak félrevezető és sokban negatív sugallata, ezért minél hamarabb fel kellene cserélnünk a lényegyet jól kifejező és egyértelműen pozitív képzetet hordozó 'fejlesztő'-re.

A célcsoportok megválasztása

A törvény mellett felsorakoztatott politikai marketingmunka valószínű hibáinak ugyanebbe a vonulatába tartozik, hogy hogyan lettek megválasztva annak célcsoportjai. Naivitás volt azt várni, hogy a kockázati tőke iparág képviselői adnak támogatást a törvény létrehozásához. Fel kellett volna ismerni, hogy az bizony nem az ő érdekeik szerint való és teljesen természetes, hogy ennek megfelelően reagálnak rá. A törvény létrehozását szolgáló egész erőfeszítés arra irányult, hogy a kockázati tőke bővülő kínálata révén az ilyen finanszírozást keresők és -kínálók viszonyát egyre inkább a vevők piacának jellegzetességei határozzák meg ami nyilvánvalóan a vállalkozások pozícióit javíthatja a kockázati tőkésekkel szemben. Az USA mai gyakorlatából tudjuk: ez a fejlődés elvezethet oda, hogy a jó befektetési célpontnak ígérkező vállalkozások kifejezetten versenyzethetnek a kockázati tőkéseket – az USA-

Rossz elnevezésből hibás üzenet

Valószínűleg jellemző eleme, és minden bizonnyal jellemző hibája e kommunikációs stratégiának, hogy a törvényalkotók mindvégig megtartották a kockázati

ban ma már ilyen aukciókat is rendeznek – és így szerezhetik meg azoktól a maguk számára a lehető legkedvezőbb feltételeket. Ezt a kockázati tőkések aligha értékelhetik az üzleti érdekeiket szolgáló fejleményként, következésképpen nem is várható, hogy harcosan kiállanak az ilyen változtatásokért. A támogatást sokkal inkább azoknál kellett volna keresni, akik valóban haszonélvezői lehetnek a törvénytől várt változások-

nak. Nagyon fontos volt, hogy az országos Kamarák, a Magyar Innovációs Szövetség, az IPOSZ kiálltak mellette. Minden bizonnyal sokkal többet kellett volna tenni azért, hogy az ilyen állásfoglalások jobban a közvélemény és a politika látókörébe kerüljenek. Ennek elmaradása ismét csak azt sugallja, hogy a kormányzati oldal a célszerűnél kevésbé volt aktív a kommunikációs csatában.

Külső segítség

A politikai marketing vonatkozásában is különösen értékes volt az a segítség, amelyet a törvényjavaslat kidolgozói a CIPE Center for International Private Enterprise-től kértek és kaptak. Közvetlenül a törvényjavaslat parlamenti vitájának megkezdése előtt a CIPE rendezvénye adott lehetőséget arra, hogy szakmai egyeztetésre találkozzanak a gazdaság különböző területeit képviselő szakemberekkel, s köztük mind a magyarországi kockázati tőke üzletág, mind az ilyen finanszírozás potenciális felhasználóit jelentő vállalkozói körök képviselőivel, valamint olyan politikusokkal, akik a továbbiakban átveszik és tovább viszik a törvény megalkotását. Nagyon figyelemreméltó a CIPE ebben játszott szerepe is: a vitákon és ellentételen elegánsan kívül maradva, semleges pályán rendezett tisztázó megbeszélésekben közelíteni az eltérő álláspontokat – ez olyan segítség, amellyel az azt nyújtó szervezet minden bizonnyal küldetése fontos részét teljesíti be, és amelyért feltétlenül köszönet jár neki.

Hasznos segítséget adott egy másik USA szervezet is, az Institute for East West Studies (IEWS). Az IEWS szakmailag kiemelkedő tudású, gyakorló kockázati tőke szakembereket hozott ide, hogy a törvény kidolgozói konzultálhassanak velük. Az ebben rejlő lehetőségeket az utóbbiak maximálisan ki is használták. Az IEWS segítségével folytatott konzultációk egyebek közt egy különösen fontos tanulsággal szolgáltak. Ez a következőkben összegezhető. A fejlett piacra támaszkodó gazdaságokban a kockázati tőke iparág tevé-

Nagyon fontos volt, hogy az országos Kamarák, a Magyar Innovációs Szövetség, az IPOSZ kiálltak mellette. Minden bizonnyal sokkal többet kellett volna tenni azért, hogy az ilyen állásfoglalások jobban a közvélemény és a politika látókörébe kerüljenek.

kenységét elsősorban maga a piac szabályozza, ezért ott kevésbé szükséges, hogy törvényi ill. adminisztratív szabályozáshoz folyamodjanak. Nálunk a piacnak ezek a szabályozó mechanizmusai még nem elegendően erősek, ezért a gazdaság érdekei megkívánják, hogy azokat bizonyos vonatkozásokban, legalább is egyelőre törvényi szabályozással helyettesítsük. Nyilvánvaló, hogy amint a piac maga is képes lesz ésszerű mér-

tékben kikényszeríteni a kockázati tőkések megbízható működését, napirendre tűzhető a törvény megszorító intézkedéseinek felülvizsgálata.³ A törvény kidolgozói ezt megfelelő módon figyelembe is vették.

Megértetni

Azok a rendelkezések, amelyek rendeltetése, hogy a köz érdekében helyettesítsék a piac nálunk még nem működő ellenőrző és szabályozó hatásait, a dologban járatlan szemlélő előtt az adminisztratív beavatkozás túltengésének, az állami túlhatalom megnyilvánulásának is tűnhetnek. Az elfogadtatást szolgáló marketingmunka részeként meg kellett volna érttetni a célközönséggel, és mindenekelőtt a véleményvezérekkel, hogy milyen célt szolgálnak, milyen szükség hatására kerültek be ezek a törvénybe. Sokkal több erőfeszítést kellett volna szentelni annak, hogy a közvélemény kellőképpen megismerje és megértse ezt a tényezőt. Minden bizonnyal a kommunikációs – és az egész marketing – munka egyik jelentős hiányosságának tekinthető, hogy ez nem történt meg.

Elfogadtatás az érdekeltekkel

A törvény létrejötté semmiképpen sem tekinthető úgy, hogy a továbbiakban már nincs szükség ahhoz kapcsolódó marketingmunkára. A marketing egyik döntő jelentőségű eleme a célközönség megdolgozása a befogadási hajlandóságának megteremtésének ill. növelésének érdekében. A kockázati tőke aktivitásának növelésétől várt kedvező gazdasági hatások kibontakozá-

3 Példaként említhetők itt egyebek közt a törvénynek a kockázati tőketársaság, valamint a kockázati tőkealap tőkéjének nagyságára, valamint azok kötelező minimális futamidejére vonatkozó előírásai, s talán úgyszintén az a megszorítás, hogy kockázati tőkealap csak zártvégű alapként hozható létre.

sára is csak akkor van esély, ha a leginkább érdekeltek, az induló, valamint új pályára álló, jó növekedési képességű vállalkozások, pontosabban azok tulajdonosai és/vagy irányítói hajlandóak a kockázati tőkét befogadni. Ez pedig korántsem magától értetődő, sőt nagyon gyakran még csak nem is könnyű döntés a számukra.

Világszerte megjelenő probléma, hogy a tőkehiánnyal küszködő kis- és közepes vállalkozások igen jelentős hányada azért nem folyamodik külső tőkebefektetés befogadásához, mert azok tulajdonosai ill. irányítói nem akarnak osztozni a befektetővel a cég irányításán. Minden külső tőkével finanszírozott vállalkozás esetében valóban kritikus kérdés, hogy az a pénztulajdonos, amely tőkét ad a hozzá, mennyiben kíván beavatkozni annak irányításába, milyen jogosítványokat igényel erre vonatkozóan. Ezek a konfliktusok kisebb-nagyobb mértékben a kockázati tőke befogadásánál is megjelenhetnek. Az érdekelteknek mindenképpen számolniuk kell azzal, hogy a kockázati tőke a vállalkozások finanszírozásánál a szükséges óvatossággal igyekszik eljárni. Ezért (is) igényli, hogy a maga által ésszerűnek tartott mértékben ellenőrzést gyakoroljon a pénzével működő vállalkozás felett. Főszabályként ugyan állítható, hogy részvétele annak stratégiai irányításában és fejlesztésében ténylegesen hasznos lehet minden érintett számára. Ez azonban nem szükségképpen ilyen nyilvánvaló és egyértelmű azok számára, akiknek ezért le kell mondaniuk a tulajdonosi és az irányítási jogok számottevő hányadáról és át kell engedniük azt a kockázati tőkésnek. Tagadhatatlan, hogy a kívülről jött új tulajdonostárs bekapcsolódása jelenthet bizonyos veszélyt, hozhat kisebb-nagyobb kényelmetlenséget. Minden ilyen ügyletben elvileg benne van az ellenséges kivásárlás eshetősége is. Ám ezen túlmenően is még azt sem lehet eleve teljesen kizárni, hogy a széles befektetési portfólióval sok üzleti érdekeltség kezelésével dolgozó kockázati tőkés

érdekei a továbbiakban úgy alakulnak, hogy elfordítják a szóban forgó vállalkozás fejlesztésétől, vagy éppen ez utóbbi érdekeivel ellentétes irányba viszik. Emellett vitathatatlan, hogy még ha ilyen veszélyek nem is fenyegetnek, a vállalkozás irányításában élvezett önállóság csorbulását a legtöbben kellemetlen és cseppet sem vonzó fejleményként kezelik.

Ahhoz, hogy ezt az akadályt áttörhessük, megfelelő kommunikációs munkával segíteni kell az érdekelteket abban, hogy átlássák a kockázati tőke bevoná-

sának egyik alapvető összefüggését. Ez abban áll, hogy lényegesen kedvezőbb lehet társtulajdonosa lenni egy olyan vállalkozásnak, amely sikeresen végighaladt egy erőteljes növekedésen és ennek megfelelő gazdasági erővel, túlélési- és jövedelemtermelő képességgel bír, mint egyedüli tulajdonosként birtokolni egy viszonylag kicsiny, többé-kevésbé stagnáló céget. Tény, hogy kényelmetlen is lehet osztozni a vállalkozás irányításán és ebben egyeztetésre, esetenként kompromisszumokra is kényszerülni. Be kell látni azonban, hogy az üzleti életben mindennek ára van, és a kockázati tőke által a vállalkozásba hozott külső erőforrások és az azokból táplálkozó növekedési esélyek árában ez is benne van.

Rendkívül súlyos hiba lenne természetesen a kedvező hatásokat bizonyosságként, s nem pedig esélyként állítani be, hiszen garancia nem adható arra, hogy a vállalkozás növekedése megvalósul, sőt arra sem, hogy a tulajdonosai és irányítói ennek mindenben élvezhetik az előnyeiket. Megfelelő kommunikációs munkával segíteni kell viszont abban, hogy az érdekeltek megértsék, milyen esélyeket hozhat számukra a kockázati tőke befogadása, hogy ennek mérlegelése alapján döntsenek, és ne utasítsák el azt eleve, pusztán a meglévő pozícióik vélt védelmében.

Jelentős kommunikációs feladat, hogy segítsük őket annak belátásában, hogy ha kellemetlen is lehet kényyszerűen osztozni a cég irányításán valakivel, a megoldás nem az, hogy eleve elutasítjuk az egész üzleti konstrukciót – nevezetesen a kockázati tőke befogadását –, hanem hogy megválasztjuk a partnert. Tény, hogy a tőketulajdonos és a tőkét kereső vállalkozás közül az van erőfölényben, aki jobban megengedheti magának, hogy az ügylet ne jöjjön létre. Ha nagyon jó a vállalkozás, akkor előállhat az a helyzet, hogy a befektetők versenyeznek érte, és ekkor a vállalkozó diktálhat. Az esetek jelentős részében viszont a kockázati tőkés az erősebb tárgyalási pozíció – ez

azonban nem változtat azon, hogy a vállalkozó, ha nem akarja, nem köt vele üzletet és akkor nem is kell osztoznia vele. Más kérdés, hogy ha egyedül nem képes boldogulni, akkor becsukhat, vagy valaki majd a felszámolótól veszi meg a cégét – már amennyiben érdemes. Mindehhez segíteni kell abban is, hogy megértsék a kockázati tőke üzleti magatartását, főként pedig azokat a sajátosságait, amelyek meghatározzák a vele való üzleti együttműködés célszerű módjait és lehetőségeit.

Világszerte megjelenő probléma, hogy a tőkehiánnyal küszködő kis- és közepes vállalkozások igen jelentős hányada azért nem folyamodik külső tőkebefektetés befogadásához, mert azok tulajdonosai ill. irányítói nem akarnak osztozni a befektetővel a cég irányításán.

Csak húzni lehet, tolni nem

A kommunikációs munka igen fontos feladata megértetni minden érdekelttel, érintettel, és nem utolsó sorban a közvélemény formálóival, hogy a tőke – és így a kockázati tőke is – olyan, mint a kötél: csak húzni lehet, tolni nem. Megfelelő eszközökkel vonzóvá lehet tenni a számára bizonyos befektetési célpontokat, de aligha lehet azokba akarata ellenére belekényszeríteni. Ez maradéktalanul érvényes a gazdaságirányítás lehetőségeire és eszköztárára is. Senki se várja, akarja, igényelje, hogy törvénnyel kényszerítsük a tőke tulajdonosait, ill. kezelőit, hogy a mi érdekeink szerint fekteszenek be. Ez nem működne, és az ilyen próbálkozások nagy valószínűséggel arra vezetnének, hogy az így fenyegetett tőke elmenekül innen.

Botorság lenne ebben nem számolni azzal is, hogy a kockázati tőkéseknek, ha az üzleti tevékenységben sikereket akarnak elérni, nagyon ügyeseknek és találékonyaknak kell lenniük. Ilyen képességek birtokában megtalálják a módját, hogy semlegesítsék vagy legalább is megkerüljék a reájuk nézve kedvezőtlen szabályokat, így azok erőltetése jelentős részben csupán egy szabályozási rabló-pandúr csatározásra vezetne anélkül, hogy érdemben valóban jól szolgálná az érdekeinket.

Józan kompromisszum

A marketing jelentős részben a józan kompromisszumok művészete. Ennek a kétségtelen és megkerülhetetlen igazságnak a valóban igen bölcs belátása nyilvánult meg abban, hogy a törvény – egyik legnagyobb gazdasági jelentőségű vonásaként – nem kényszeríti a kockázati tőkéseket arra, hogy a továbbiakban a hatálya alatt végezzék tevékenységüket, és így az új szabályok feltétel nélkül kötelező elfogadására és betartására sem, hanem csorbíthatatlanul meghagyja az itt működő kockázati tőkéseknek az eddig élvezett döntési és cselekvési szabadságukat és a jövőben sem nehezíti meg a kockázati tőke számára a magyar piacra lépést.

A szabályozás kialakításában elsőrangú fontosságú szempont volt, hogy annak ne legyenek olyan hatásai, amelyek arra ösztönöznék a kockázati tőkét, hogy csökkentse magyarországi aktivitását, esetleg távol maradjon ettől a piactól. Világosan megnyilvánult az itt működő kockázati tőkések igénye is arra vonatkozóan, hogy a törvény ne akadályozza az üzleti tevékenységüket. Érkeztek jelzések arra vonatkozóan, hogy vannak itt dolgozó, de nem nálunk bejegyzett kockázati tőke cégek, amelyek magukra nézve kedvezőtlennek tartják, hogy e követelményeknek meg kelljen felelniük, ezért nem kívánnak bekerülni a törvény

hatálya alá. A probléma lényege tehát abban állott, vajon megengedje-e a törvény, hogy a hatályba lépése után olyan cégek is folytathassanak kockázati tőke tevékenységet a magyar piacon, amelyek nem tartoznak a benne foglalt szabályok, előírások hatálya alá. Ez mindenekelőtt a piac biztonságos működését és ezáltal a piaci szereplők védelmét szolgáló szabályok érvényesítésének a kérdése. Józan belátással abból kellett kiindulni, hogy érdekeink ellen való lenne kizárni a magyar piacról, vagy követelményekkel elriasztani innen az olyan tisztességesen működő kockázati tőkéseket, amelyek ugyan nem akarnak itt a törvény előírásainak megfelelő kockázati tőke céget alapítani, de befektetni igen. A rendelkezésünkre álló adatok – becslések – szerint az itt működő kockázati tőkések kezén lévő tőkének túlnyomó hányada külföldi befektetők pénze, tehát ellenünk fordult volna a szabályozás, ha megnehezíti, hogy tiszta pénzt hozzanak a hazai vállalkozásokba.

Mindezt honorálandó alakították ki a törvény megalkotói azt a kompromisszumot, hogy meghagyják a kockázati tőkéseknek a választás lehetőségét, vajon annak hatálya alatt, vagy inkább azon kívül végzik a tevékenységüket. A kompromisszum részeként a törvény pozitív eszközökkel, sajátos lehetőségek megnyitásával igyekszik az országban működő kockázati tőke cégeket arra készíteni, hogy a szabályrendszerük keretei között dolgozzanak. Így tud a leginkább megfelelni annak az elvárásnak, hogy a külföldi kockázati tőke a továbbiakban is minél erőteljesebben vegyen részt a magyar vállalkozások fejlesztésében, és vele együtt erősödjék a hazai kockázati tőke hasonló szerepe.

Működővé tenni

A helyzet érdekes, és politikai marketing tekintetben is jól kiaknázható lehetőséget kínál a jelenlegi kormányzat számára. A fejlemények, helyesebben azok hiánya azt sugallja, hogy a törvény nem hozta meg a tőle várt kedvező hatást, nem hozott javulást a vállalkozások tőkéhez jutási esélyeiben. Ez nem mindenki számára meglepő. Többé-kevésbé jól tudható az is, hogy merre és milyen példák nyomán kellene keresnünk azokat a megoldásokat, amelyek a törvényt működőképessé tehetnék. A kormányzat előtt tehát ott áll a lehetőség, hogy ezt megtegye. Ha pedig a törvény ennek köszönhetően valóban hozza a kívánt kedvező hatásokat, de legalább is a jelenleginél számottevően többet teremt meg azokból, akkor ezt joggal állíthatják be saját érdemükként azok, akik tudták és akarták megtenni a szükséges javításokat.

Szerzőnk a közgazdaság-tudomány kandidátusa